

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Danskeren 1

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Danskeren 1", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 113. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1848_941-txt-shoot-idm5098.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Den Danske, den Tydske og den Franske Sag.

III.

Dengang det forleden gik rask sydpaa med vore Løveunger, til *Haderslev*, til *Aabenraa*, til *Flensborg*, til *Slesvig* og til *Dannevirke*, saa det fløi bort som Avner alt hvad der laa os iveien, og da vi ovenikjøbet hørde, der var "gode Efterretninger" fra Engeland, da sagde man oppe i den saakaldte "Sandkiste" og derefter i hele *Kiøbenhavn* "den Danske Sag staaer godt." Nu derimod, efter det vel meget *sørgelige* men dog meget ærefulde Slag ved *Dannevirke*, da *Preuserne* gaaer rask *nordpaa*, og vi maa spørge, *hvor* vor Krigshær egenlig befinder sig, og da de gode Efterretninger fra Engeland synes lidt *uefterrettelige*, nu siger man naturligviis i Sandkisten og i hele *Kiøbenhavn*, at den Danske Sag staaer meget *slet*, saa nu maatte man ønske, at enten *Russen* eller *Tyrken* vilde hjælpe os og frelse Danmark.

Jeg siger derimod nu, som altid: den Danske Sag staaer forsaavidt immer *godt*, at det er en meget *god* Sag, 114som derfor, saavist som der er en *god Gud*, er i meget *gode* Hænder og faaer vist, med *Guds* Hjelp, et meget *godt* Udfald; men den Danske Sag stod i øvrigt kun meget *slet*, da vore modige Krigsmænd rykkede rask, sagtens altfor rask, frem i Hertugdømmet *Slesvig*, og den staaer endnu *slet*, forsaavidt man endnu i *Kiøbenhavn* forstaaer den saa *slet*, som om vi endnu levede i det *femtende* eller dog i Begyndelsen af det *attende* Aarhundrede, da man tænkte, det var hele *Sagen*, om hele Hertugdømmet *Slesvig* skulde følge med *Holsteen* eller trækkes tilbage til *Danmark*?

Ja, den Danske Sag staaer meget *slet*, saa *slet*, at vor Herre ikke engang med de allerbedste Vendinger kan give den et godt Udfald, saalænge man ikke seer, at Spørgsmaalet om Hertugdømmet *Slesvig*, hvor vigtigt det end, som vort *Grændse-Spørgsmaal*, er, det er dog kun en *Bisag*, hvorom et magert Forlig vilde være bedre end en feed Proces, naar først *Hovedsagen*, som er *Danskhedens* Frelse fra *Tydskheden* var bragt i Rigtighed.

Selv det *Tydske Forbunds* Krigserklæring, veed vi jo meget godt, har en langt dybere Grund end *Holsteens* saakaldte Ret til uopløselig Forbindelse med *Slesvig*, saa det er kun et Paaskud for, om mueligt, ved denne gode Leilighed at udføre *Tydsklants* ældgamle og allernyeste Plan, at forvandle Kongeriget *Danmark*, heelt eller halvt, til en *Tydsk 115Søkyst*, med *Tydske Havne* til den forventede *Tydske Flaade*. Altsaa selv i *Tydsklants* Øine er *ikke* Hertugdømmet *Slesvigs* indskrænkede eller uindskrænkede Besiddelse, men Danmarks fri eller bundne, selvstændige eller afhængige *Tilværelse Hovedsagen*, og hvormeget mere maa det da ikke være saa i Danmarks Øine, da vi dog alle veed, det var ingenlunde først ved det *Tydske Forbunds* Krigserklæring, eller ved *Preusernes* Indbrud uden Krigserklæring, det var ikke engang først ved *Slesvig-Holstenernes Oprør*, at Danmarks *Frihed* og *Selvstændighed* kom i Fare, men at alle disse Ting kun viste os Faren i hele sin Størrelse, og vakde os til med Løvemod at gaae den imøde, saa *Oprøret*, *Indbrudet* og *Krigserklæringen* hører aabenbar, ligesaavel som hele vor *aabne Feide* mod *Tydskland* og *Tydskheden*, til de *lykkelige* Omstændigheder, uden hvilke den Danske Sag baade syndes og vilde udentvivl været aldeles forloren.

Dengang man nemlig, aldeles i *Tydskhedens* fiendtlige og fordærvelige Aand, vilde sammensmedet en saa kaldt *Heelstat* af Kongeriget *Danmark* og det indtil Raseri *ramtydske* *Slesvig-Holsteen*, da fælde vi alle, som har en Draabe ægte *Dansk* Blod i vore Aarer, at det vilde være et Hjertestød, et Dolkestik bagfra, der maatte give Kongeriget *Danmark* og *Danskheden* deres Banesaar, men da der dog var kastet et Slør af Menneskeiærlighed, Broderskab og Fordomsfrihed og 116fælles Bedste over det Hele, saa saae de Fleste af os ikke *hvad* det egenlig var, der blottede Dolken og truede med Hjertestødet, men tænkte, det var dog vel egenlig *kun* *Slesvig-Holstenernes Overmod*, som smigredes, og deres *fiendtlige* Sindelag, der gaves frit Spillerum, ved de ligesaa farlige som vanærende Bestemmelser, at *Slesvig-Holstenerne* skulde være *ligesaa talrige* paa Rigsdagen, som *Danskerne*, og at Rigsdagen skulde holdes *ligesaa tit* i *Slesvig-Holsteen* som i *Danmark*. Alt *dette* var *Biting*, noksom *krænkende* og utaalelige, men af saa liden Vigtighed, at de kunde forsvinde uden at *Sagen* derved blev mindre fordærvelig, det saae kun meget Faa, og over hele Riget valgde man, enten uden alle Indvendinger eller kun med ubetydelig Forbeholdenhed, Sendebud til den *forskrækkelige* Rigsdag, hvorpaa *Dansk* og *Tydsk* skulde være *Hip* som *Hap*, eller, da det var umueligt, det *Danske* efterhaanden aldeles tabe sig i det *Tydske*. Man spurgde jo vist nok de Faa, som yttrede denne Frygt, hvorfor de ikke ligesaavel kunde tænke, det *Tydske* vilde *tabe sig* i det *Danske*? men det fælde vi alle, var et Spørgsmaal af *spottende* Læber, medens man i *Tydskland* aabenlyst triumferede over, at nu var *Danmark* saa godt som *erobret*, da jo hele "Intelligensen" i *Danmark* var *tydsk* og maatte gaae over til *Slesvig-Holstenerne*, og det *Danske Sprog* da blive en let "fredelig" Erobring for det langt ypper117ligere *Tydske Sprog* med den mageløs store *Literatur*! Det samme fælde de *Sællandske Bønder*, thi ikke blot fandt de strax, at ved en høiere Bondeskoles Oprettelse, som dengang var i Giære, maatte der nu endelig sørges for, at man lærde godt *Tydsk*, men der var virkelig *Bønderkarle* i Hovedstadens Nabolag, som paa Timen

antog sig en *Tydsck Sprogmeister*, i den aldeles rigtige Følelse, at fra det Øieblik af, der blev talt *Tydsck* paa den *Danske Rigsdag*, maatte *Bønderne* enten lære godt *Tydsck* eller *blive borte*.

See, *dette*, at herefter skulde vore *Bønder* enten lært *Tydsck* eller tabt al muelig Indflydelse paa Raadgivning og Lovgivning i *Fædernelandet*, det var Hjertestødet og Dolkestykket for vort *Modersmaal* og dermed for vor fælles Moder: for Danskheden i alle Henseender, men det saae man ikke, eller brød sig ikke om, fordi *Bøndernes Fortydsckning* var kun det sidste Led i en Kiæde af Fortydsckninger i *Danmark*, som man netop var stolt af og kaldte *videnskabelige Fremskridt*. Ja, det er grueligt, iblinde, maskinmæssig var vi slingret frem i Fortydsckning giennem hele dette Aarhundrede, mens vort *Modersmaal* netop klarest aabenbarede sin eiendommelige Herlighed og gjorde *Underværker* paa *Papiret*, og vi stod nu lige paa Randen af den Afgrund, der gabede som Fenris-Ulven, for at opsluge med vort *Danske Modersmaal* den *sidste* Levning af vort *Folkeliv*! Der indførdes 118nemlig den ene *Examen* efter den anden, saa der var snart slet ingen Stilling eller Næringsvej, uden *Bondens* eller den simple *Haandværkers*, der jo i det mindste krævede *Tydsck*, som det aldeles *uundværlige* selv til den ringeste Grad af *Dannelse*. Det var følgelig en "Urimelighed" ved *Folkeraadets* Oprettelse, at der *ikke* anordnedes en *Examen* for *Medlemmerne*, hvorved de i det mindste havde lagt Kundskab i det *Tydske Sprog* for Dagen, og det var, naar *Danmark* skulde *fortydsckes*, meer end en Urimelighed at *pæredanske* *Bønder* og *Haandværkere* fik Adgang til *Folkeraadet*, det var et grueligt Misgreb; thi deraf maatte i vore Dage Følgen blive, at *Modersmaalet* fik en *Høiskole* og *Almuen* et Begreb om *Dansk Dannelse*, som den eneste *folkelige*, hvorefter al anden saakaldt *Dannelse* i Landet smukt maatte *rette sig*, og hvorpaa alt hvad der i *Danmark* vilde *giælde* for *Dannelse*, maatte hvile. Dette *Danske Underværk*, som i alle *Tydsckeres* og alle *fortydsckede* *Danskeres* Øine vilde være en *stor Ulykke*, er, som man veed, endnu ikke skedt, men dog stærkt paa Vei til at skee, og der var kun eet Middel til at forhindre det, og det greb vore *Tydsckere* og *Fortydsckede* iblinde, men med den høieste Sikkerhed, da de vilde indført *Tydsck* paa den *Danske Rigsdag*, thi derved havde de paa en Omvei baade gjort *Tydsken* nødvendig selv for *Bonden* og kvalt al Tanke hos ham om en *Dansk* og folkelig *Dannelse*.

119Her mener jeg dog, alle ægte *Dansker* maae kunne see Nødvendigheden ikke blot af et *Slesvig-Holstensk Oprør*, men ogsaa af en *Tydsck Krig* paa *Liv* og *Død*, naar *Danmark* og *Danskheden* skulde frelses, thi naar ogsaa vor *Almue* blev *fortydscket*, tabde sin Kiærlighed til *Modersmaalet* og dermed sin *Lyst* og *Evne* til at bevare og udvikle det, *da* var *Danmark* baade aandelig og hjertelig forgaaet, da havde *Menneskeheden* ikke mindste Fordeel af, at der var et *saakaldt* *Dansk Kongerige* til, og den dyrebare *Perle*, som er nedlagt i det *Danske Hjerte* og *Modersmaal*, var da nedsunket i den bundløse Afgrund.

Selv nu, da *Tydsckhedens* Fiendtlighed og Falskhed mod alt *Dansk* er blottet i al sin Nøgenhed, selv nu er det vel skjult for de Flestes Øine herinde, hvad der i *Tydsckland* og andensteds staaer soleklart for alle de Oplyste, at et *Folks Modersmaal* og Dets hele *Eiendommelighed* er kun een *Smeltning*, saa de lade sig ei ved nogen *Konst* adskille; thi endnu tænkes der jo paa at indføre det *Tydske Sprog* med alle *Syd-Slesvigerne* paa den *Danske Rigsdag*, hvoraf *Ulykken* maatte blive den samme, som om vi havde *alle* *Slesvig-Holstenerne*. Var derfor *Slesvig* blevet os en let Erobring, da vilde det sandsynligviis blevet vor ubodelige Skade, og selv nu, da vi dog har seet, at *ikke en eneste* *Kiøbstæd* i *Slesvig*, end ikke *Flensborg*, blev os tro, men at *Syd-Slesvigerne*, alle 120som een, er os hadske tilgavns, selv nu er man jo i *Kjøbenhavn* saa opsat paa *hele* *Slesvigs* saakaldte eller ikke saakaldte *Indlemmelse* i *Kongeriget* *Danmark*, at jeg kun har et meget svagt Haab om, at man vil lade den ulyksalige *Grille* fare, med mindre *Tydsckerne* *nøder* os dertil.

Da jeg imidlertid ønsker, at *Tydsckerne* aldrig mere skulde kunne nøde os til at vige et Skridt paa vore egne *Enemærker*, endsige da afnøde os det mindste af vor *fulde Raadighed* over *Slesvig*, saa vil jeg dog endnu engang bede *Kiøbenhavnerne* ikke at afnøde vor Herre, som under os alt Godt, endnu flere *Misheld*, men fatte det gode og faste Forsæt, at, hvordan end *Bladet* vender sig, og hvor blidt end *Lykken* vil smile til de *Danske Vaaben*, aldrig mere at tænke paa det *fortydsckede*, forbistrede *Syd-Slesvigs* *Indlemmelse* i *Kongeriget*, aldrig lade en eneste *Tydsck* beholde *Dansk* *Indfødsret*, eller en eneste *Tydsck Mund* have *Mæle* eller *Stemme* paa den *Danske Rigsdag*! Naar jeg *her* siger *Kiøbenhavnerne*, da mener jeg naturligviis tillige vore *ansvarlige Ministre*, som har *Kiøbenhavnernes* fulde *Tillid*, og fristes kun alt for meget til at antage *Kiøbenhavns* *Stemme* for *hele Danmarks*, skiøndt jeg er vis paa, at *Danmarks* *Stemme* er i det *Hele* saavel *imod* al *Vold* paa *Hertugdømmet* *Slesvigs* naturlige Følelse, som *mod* al *Tydsck Tale* paa den *Danske Rigsdag*, 121og mod enhver *Udsigt* til et nyt *Tydsck* og *fortydscket Ministerium*, som man dog, ved at smide *Dansk* *Indfødsret* til et *Par* hundredetusinde *tydske* eller *fortydsckede* *Slesviger*, ei blot gjorde mueligt, men ligefrem *forberedte*.

Kunde man nu bare, i vort *Danske Statsraad* og i *Danmarks Hovedstad*, komme til det gode og faste Forsæt at lade *alle Tydsckere* og al *Fortydsckning* af *Danske Folk* fare, men derimod af al *Magt* at fremme en ægte *Dansk Dannelse* paa *Modersmaalet* for *hele* *Folket*, da turde jeg sige, at den *Danske Sag* har aldrig i *sexhundrede* Aar, og ventelig i hele *tolv* Aarhundreder, staaet *saa godt*, som den kom til at staae 1848, baade før og under og efter *Slaget* ved *Dannevirke* og dette *Slag* vil da have gjort *Udslaget* og fra *Slægt* til *Slægt* blive besunget som *Danskhedens Triumf* i *Folkehjertet*, en mageløs varm *Selv-Opoffrelse* i de statistiske *Tabellers* *iiskolde Dage*, hvorpaa der naturligviis fulgde en ligesaa *ærefuld Opreisning* og *straalende Forklaring*. Ja, en *jydsck Bonde* paa *Grændsen* af *Slesvig* sagde til en af mine unge *Venner* blandt de "*Frivillige*," efter *Slaget* ved *Dannevirke*: jo, det gaaer nok godt, for det er en "*grov Aand*," der er kommet

over de *Danske*, og det er mig sikkert, som min christne Tro, at faaer kun denne saakaldte "*grove*", der, som bekiendt eller ubekiendt, i den *Jydske Bondes Mund* be122tyder "*stærke*" Aand: *Nordens Kæmpeaand*, Lov til at udvikle og forklare sig hos den *Danske Bonde*, da skal man faae at see, at denne "*grove Aand*" har ægtet den "*fineste Følelse*" med den lifligste Glands under Solen, thi en saadan Følelse er, efter alle Slægters Vidnesbyrd og alle Folkehjerters Stemme, den ædle, dybe, alt godvillig *opoffrende Fædernelands-Kiærlighed!*

See, *derfor* er jeg ogsaa sikker paa, at trods alle de Anstøds-Stene, ja alle de Klipper, den forbistrede Tydskhed har væltet og vælter endnu bestandig iveien for en ægte *dansk-nordisk* Udvikling paa det velsignede *Modersmaal*, der, ved sin mageløse *Bølge-Lighed*, er ligesaa godt skabt og skikket til at udtrykke den *Nordiske Kæmpeaands* dristigste, høieste, lynslaaende Tanker, som det *Danske Hjertes* dybeste, fineste, smeltende Følelser, trods Alt, skal denne Udvikling og Forklaring lykkes, saa det smerter mig kun, at *Øineforblindelsen* skal være saa stærk, at Tydskhedens tomme *Rummel* skal synes saa frygtelig, dens fortvivlet klare Frost og Kulde findes saa tillokkende, midt i *Danmarks Hovedstad*, at maaskee endnu *flere* Forræderier, *flere* Ydmygelser, *flere* saadanne fuldblodige Offere, som det ved *Dannevirke*, en endnu hedere Skiærsild, end den, vi i hele dette Aarhundrede har giennemgaaet, skal findes *nødvendige*, for at lære os, at ligesaa lidt, som noget Folk uden varm og virksom 123Fædernelands-Kiærlighed kan blive til andet *Stort* i denne Verden, end store Narre eller store Røvere, ligesaa lidt kan noget *Folk bevare* og *forklare* sin Fædernelands-Kiærlighed uden at være og blive *sig selv*, sin *medfødte Art* og Natur og sit *Modersmaal* tro. Ja, dette er min dybe Sorg og Smerte i disse ellers saa herlige, glædelige *Nyaarsdage*, da Store og Smaa, Høie og Lave, Lærde og Læge, Frivillige og Trælle, føle sig besjælede af det samme *Løvemod* til at seire eller døe for det ældgamle, elskelige *Danmark*, saa naar kun *Fædernelands-Kiærlighedens* hellige Ild ei længer betragtes blot som en Bavn til at brænde i *Krigens Tid* og saa ubarmhjertig *slukkes*, men som den Soel, den skal omskinne, opvarme og forklare os i *Fredens Skiød*, da skal jeg juble, om jeg end hører, der staaer *hundredetusinde* Tydskere paa vore Grændser, thi naar *Danskheden* er i sin Kraft, da fortærer den *Tydskere* paa sine Grændser som Ilden Straa, og det er kun *Tydskheden* midt *iblandt* os, omtaagende vort Øie, forgiftende vort Blod, besnærende vort Hjerte, saa vi blive *unaturlige, udanske*, kun *den*, vi maae *grue* for, kun *den*, det koster Møie at fordrive!
